

Berin Hoca'yı Anarken

Commemorating Prof. Berin U. Yurdadoğ

Nazlı Alkan*

Öz

Ölümünün ilk yıl dönümünde Hocamız Prof. Dr. Berin U. Yurdadoğ'u anmak üzere kaleme alınan bu yazıda onun kendine özgü kişilik özelliklerine değinilmiş, hem kütüphanecilik, bilgi ve belge yönetimi alanlarındaki hem de ilgi duyduğu diğer alanlardakiengin bilgi, birikim ve deneyimine vurgu yapılmış, son olarak ölümünün hemen öncesine ait bir anıya yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Prof. Dr. Berin U. Yurdadoğ; Türk kütüphaneciliği; kütüphanecilik eğitimi; kütüphaneciliğimizin çınarları; Atatürkçü kadınlar.

Abstract

This paper is written to commemorate Prof. Berin. U. Yurdadoğ on the first anniversary of her death. It emphasizes her specific personal characteristics, in addition to her vast knowledge, accumulation, and experience both in librarianship, information and records management, and in other areas which had been attracted her attention. The paper concludes with a memory that belongs to the days just before her death.

Keywords: Prof. Berin. U. Yurdadoğ; Turkish librarianship; librarianship education; planes of our librarianship; Kemalist women.

Berin Hoca'yla hikâyem eskidir. Yaşamımın 57 yılında, yakın çevremde olan Hocamı anlatmanın zorluklarının olduğu kesindir. Bu son derece kültürlü, engin bilgi, birikim ve deneyime sahip, zeki, esprili, inanılmaz sempatik ve çok yönlü insanı anlatmak görüldüğünün tersine zordur. Sebebine gelince; Hoca hakkında ne, ne kadar anlatılırsa anlatılsın hep eksik bir şey kalacaktır. Böyle olunca eksik anlatım hep bir tehdit olarak karşıma çıkabilir. Yanlış anlatım ise başka bir sorun olabilir. Bu yazıdaki olası hata ve eksiklikler hususunda okurları peşinen uyararak Berin Hoca'ya yönelik izlenimlerimi ve onlarcası arasından seçtiğim bir anımı paylaşmak isterim.

Kendisiyle Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF) Kütüphanecilik Bölümü'nün yeni öğrencisi olduğum zaman, 1962'de tanıştığımda çok değişik bir hocayla karşılaştığımı anlamıştım. Dersleri başka bir şeyle ilgilenmemi engelleyecek derecede etkili ve çekiciydi. Akıcı ve esprili konuşmasıyla öğrencilere önemli kütüphanecilik bilgilerini adeta eğlendirerek aktarıyordu. Dersten sonra bizlerle samimi bir yaklaşımla sohbet eder, eğer beğendiyse; kolye,

*Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi. E-posta: gnalkan@ankara.edu.tr
Retired Professor, Turkey.

küpe, bilezik gibi takılarımızın ne kadar hoş olduklarını söylerdi. Derslerde esprili olmakla beraber ciddiye, ders dışında arkadaşımız gibiydi.

Bizim dönemde hocalarımızla ilişkilerimiz oldukça yakındı. Bayramlarda onları evlerinde ziyaret ettiğimizde aileleriyle de tanışırdık. Berin Hoca'nın annesi ve ablasıyla tanışmamız da bir bayram gününde olmuştu. Hocayla dostluğumuz 1966'daki mezuniyetimizden sonra da yıllarca sürmüştür. Berin Hoca'nın, kişiliği itibarıyla birçok mezunla sıcak ilişki içinde dostluğunu sürdürebilen bir arkadaş hoca olduğu bilinir ki bu anlamda sıra dışıdır. Ben dâhil birçoğumuzun önemli günlerinde yakın ilgisini esirgememiştir. Yıllarca yalnızca mesleki toplantılarda değil, çaylarda, yemeklerde, konserlerde, gezilerde, pikniklerde ve benzeri etkinliklerde birçok mezun öğrencisiyle birlikte olmuş, hatta birkaçını yakın dostu ve sırdaşı olarak seçmiştir.

1992 ilkbaharında, Hacettepe Üniversitesi Kütüphanelerinde 26 yıl çalıştıktan sonra bir Kütüphanecilik Bölümü'nde hoca olmak istedim. Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü'nde yüksek lisans derecemi aldıktan sonra başladığım doktora eğitimini tamamlamıştım. Tez hazırlama aşamasındaydım ve birkaç yayımlanmış makalem vardı. Doktora yaptığım bölüme girme başvurusunda bulundum, ancak başvurum kadro yokluğu nedeniyle reddedildi. Bu sırada mezun olduğum DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nde bir öğretim görevlisi kadrosunun boş olduğunu duydum ve o tarihte bölüm başkanı olan Berin Hoca'ya gidip isteğimi dile getirdim. Boş olduğunu duyduğum kadroyu başka bir bölüm elemanına vermeyi düşünüyordu ama ondan boşalan uzmanlık kadrosuna beni yerleştirebilecekti. Sevinerek yanından ayrıldım. Aylar süren bekleyişten sonra 1992 güzünde bölüme hoca olarak kabul edildiğim haberini aldım. DTCF'de yaklaşık 20 yıl süren akademik hayatıma adım atmamı sağlayan sevgili Berin Hoca'ya minnettarlığım sonsuzdur.

Ben bölümde göreve başladıktan bir iki yıl sonra Hocam emekli oldu. Emekliliğini izleyen yıl boyunca belli zamanlarda bölüme gelerek iki yüksek lisans tezinin danışmanlığını yapmaya devam etti. Bu kısa süre içinde Özer Soysal Hoca, Oya Gürdal Tamdoğan Hoca ve benimle aynı odayı paylaştı. Sonra çok uzun yıllar emek verdiği DTCF Kütüphanecilik Bölümü'nden ayrıldı.

Berin Hoca, sadece narin yapısı, kıvrırcık saçları, zekice parlayan gözleri, zekâ ürünü konuşması ve hoş sohbetiyle değil, tamamen kendine özgü kişilik özellikleriyle de yaşamıma parlak ve canlı bir renk getiren insandır. Ayrıca onun kütüphanecilik, tarih, özellikle Cumhuriyet tarihi ve Atatürk, sanat, kültür, edebiyat, müzik, bilim, felsefe, sibernetik, teknoloji, son teknolojik yenilikler, fütürizm, söroptimistlik, sağlık, beslenme, günlük yaşam ve daha nice alanlardaki derya gibi bilgisi ve birikiminden yıllar boyunca yararlanmanın benim için az buz bir şans olmadığını düşünüyorum. Eminim bu şansı yakalayan birçok arkadaşım ve meslektaşım vardır. Onlar da benim gibi Berin Hoca'nın engin bilgisine, birikim ve deneyimine, orijinal görüşlerine, ayrıca belleğinin gücüne, kitlelere serbestçe ve akıcı bir Türkçeyle hitap etme yeteneğine, İngilizce'den Türkçe'ye anında sözlü çeviri yapma becerisine, nüktedanlığına, espritüelliğine, mizah duyarlılığına ve olasılıkla belirtmeyi unuttuğum daha birçok özelliğine hayrandırlar. İlerlemiş yaşına rağmen Hocanın günümüz yaşam koşullarına uyum sağlamaya yönelik gayreti, yeni yaşam tarzlarının ve teknolojik yeniliklerin gerisinde kalmayı kabul etmemesi, sosyal etkinliklere istekle katılması ve birlikteliklerden uzak durmaması, bezginlik göstererek pasif kalmayı yeğlemeyip aktif olmayı

seçmesi, unuttuğumdan neredeyse emin olduğum daha nice vasfı, özellikle yaşlanma yolunda hızla ilerleyen bizlere örnek olacak niteliktedir. Onu örnek alarak yaşlanmamız önde gelen dileklerimizden biri olmalıdır.

Berin Hoca'yla yarım yüzyılı aşan beraberliğimde biriktirdiğim çok sayıda ilginç anıdan söz etmek yerine hepsini temsilen seçtiğim tek birine değinmek istiyorum. Bu anı sonuncusu olmasından dolayı hüzünlü, ancak anlamlıdır.

2019'un Ramazan Bayramı 4-6 Haziran günlerindeydi. 50 yılı aşkın süredir her bayram Berin Hoca'yı arama veya ziyaret etme alışkanlığımla, o bayram da kaldığı 75. Yıl Huzurevi'ne gidecektim. Ayın 3'ünde kendisine telefon ederek ertesi gün bayram ziyaretine geleceğimi söylediğimde çok memnun oldu. Huzurevinin büyük kabul salonunda buluşacaktık. Salona girdiğimde kendisini hemen göremedim. Tanımadığım bir başka hanım da onu arıyordu, birlikte hocayı nerede kaldı diye merak etmeye başladık. Biraz sonra cam kenarındaki masalardan birinin başında göründü ve bizi karşılayarak masaya oturttu ve tanıştırdı. Her zamankinin aksine o gün Berin Hoca'yı biraz durgun gördüm. Daha önceki huzurevi ziyaretlerimde çayın yanında huzurevi pastanesinin ünlü ekler pastasını ısmarlamıştı, zevkle yemiştik. Hoca her zaman ısrarla daha çok ikramda bulunmak isterdi. (Yeri gelmişken, hocanın ikram severliğini ve karşısındakine bir şeyler ısmarlamaktan zevk aldığını birçok kişi iyi bilir. Bana da çok ikramda bulunur, sürekli bir şeyler ısmarlardı. Alman usulü hesap ödemeyi hiç benimsemez, hesabı kendisi üstlenirdi. Bir gün mahcup olup ben de ikimizin hesabını üstlenmek istediğimde "Sen Çince konuşuyorsun, ben anlamıyorum." demişti. Ne kadar espriliydi). Fakat o gün, nasıl oldu bilmiyorum, üzerindeki durgunluk ve isteksizlik nedeniyle olsa gerek, sadece çay ısmarlamakla yetindi ki bu hocanın alışıl gelmiş bir davranışı değildi. Sohbeti her zaman canlı olan hoca, o gün nedense az konuşuyordu. Diğer hanım gittikten sonra biz baş başa kaldık ve uzun zaman beraber olduk. Kendisine, o günlerde çektiğim mide rahatsızlığımdan söz edince, bana nane limon içmemi tavsiye etti, zencefilin de yararlı olduğunu söyledi. Ama bir hekime de gitmemin doğru olacağını ekledi.

Huzurevinden ayrılırken "Hocam benden bir isteğiniz var mı?" diye sordum. İsteğini şöyle dile getirdi: "Havalar artık ısınıyor, ama zaman zaman hafif de olsa bir rüzgâr çıkıyor. Bahçede gezinirken veya otururken üzerime alabileceğim merserize bir hırkaya ihtiyacım var, yün hırka artık fazla geliyor."

Berin Hoca'nın ayrıntılara düşkünlüğünü, birçok şeyin, ne fazla ne az, yani tam ayarında olmasının onun için ne kadar önemli olduğunu biliyordum. Bu bilinçle "Tabii Hocam, size böyle bir hırkayı hemen alırız." dedim. Bazı mağazalarda kampanya olduğunu söyledi. "Araştırırım." dedim. Birkaç yıl önce bir iki kez Ankamall'e beraber gitmiş ve ona ihtiyacı olan bazı güzel giysiler almıştık. Gene alışverişe beraber gitmemizi istemesi beni memnun etmişti. İnternette ucuzluk yapan mağazaları öğrendim. Bayram bitiminde, ayın 7'sinde, Hocaya telefon ederek Armada'daki Dörtel Mağazasında ucuzluk olduğunu, isterse pazartesi günü oraya gidebileceğimizi söyledim. Memnun oldu. 10 Haziran 2019 Pazartesi saat 14.00'de huzurevinde buluşup Armada'ya gidecektik. Arkadaşım Dilek Köprülü de bize katılma önerimi kabul etti. Ancak 9 Haziran Pazar sabahı daha 9.00 olmadan hoca telefon ederek grip olduğunu, pazartesi günü buluşamayacağımızı söyledi. "Siz iyileşince gideriz Hocam." dedim.

10 Haziran 2019 Pazartesi sabahı Oya Gürdal Tamdoğan Hoca telefon ederek Berin Hoca'nın vefat ettiğini bildirince şok geçirdim. O gün ona güzel bir merserize hırka alacak,

sonra da Armada'da hoş vakit geçirecektik. Onun yerine olan şey dehşet vericiydi. Bir gece önce belki de gribin tetiklediği bir kalp kriziyle göçüp gitmişti.

11 Haziran 2019 Salı sabahı, Berin Hoca'nın yıllarca sayısız öğrenci yetiştirdiği DTCF'deydik ve Farabi Fuayesi'nden kalabalık bir törenle kendisini uğurluyorduk; aile yakınları, çalışma arkadaşları, meslektaşları, dostları, öğrencileri, huzurevinde arkadaş oldukları, sevenleri olarak. Onu sonsuzluğa uğurlamak üzere yapılan konuşmalarda renkli ve etkili kişiliğinin belirgin özelliklerine, özel ve mesleki yaşamında gerçekleştirdiklerine değinildi. Törenden sonra Karşıyaka'ya giderek onu uğurladık.

Güneşli bir yaz günü onu toprağa verdikten hemen sonra, hiç aklımda olmayan bir şey yaptım; nedense ayaklarım beni Armada'daki Dörtel Mağazasına götürdü. Oradan kendime merserize bir hırka aldım. Berin Hoca'ya alacağımızı kendime almış oldum. Onu anarak... Daha çok kendimi teselli etmek için... Hayat çok garipti.

Bazı mesleki sempozyumlara katılmak üzere Anadolu'nun çeşitli bölgelerine otobüsle seyahat etmemizin, bu seyahatlerde Berin Hoca'yla ikimizin mutlaka otobüsün en ön sırasında oturarak sohbet etmemizin, örneğin Samsun, Sinop; Ürgüp, Göreme; Gaziantep, Diyarbakır, Birecik, Batman, Urfa, Hasankeyf, Midyat, Mardin; Kastamonu, İnebolu seyahatlerimizde onunla paylaştıklarımızın benim için unutulmaz olduğunu belirtmeden geçemeyeceğim. Bu seyahatlerde onu daha da yakından tanıma fırsatı bulabildiğim, hatta hiç bilmediğim birçok vasfını öğrenebildiğim için memnunum.

Aramızdan ayrılışının ilk yıldönümünde Berin Hoca'yı anarken, onun yaşamımdaki eksikliğini hissediyor, ondan ilginç ve yeni bir şeyler öğrenme ve onunla güzel anlar paylaşma şansını yitirdiğimi düşünüyor, yaşamımdan parlak ve canlı bir rengin eksildiğini hissediyorum. Berin Hoca, benim gibi birçoğumuzun üzerinde kalıcı izler bırakarak kuş gibi ansızın uçup gittiyse de, zihinlerden kuş gibi uçup gitmeyecek, unutamadıklarımız arasında yerini alacaktır. Tesellimiz bu olacaktır. Nur içinde yat sevgili Hocam.